

VALSTYBINIS VILNIAUS GAONO ŽYDŲ MUZIEJUS

15 NAUJIENLAIŠKIS

Mieli Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Bičiuliai,

Laimingų 5772 metų!

Džiaugiamės žydų Naujųjų metų proga galėdami pabendrauti su Jumis visais, ir pasveikinti Jus su švente!

Redaktorės žodis

Kamilė Rupeikaitė
Direktoriaus pavaduotoja muziejinkystei
El. paštas: kamile.rupeikaite@jmmuseum.lt

Ir vėl Nauji metai... pastaruoju laikotarpiu dėl kasmet planuojamų ir įgyvendinamų įdomių, dinamiškų projektų kiekvieni metai Valstybiniam Vilniaus Gaono žydų muziejui tampa išties nauji. Rimtiems sumanymams realizuoti siekiame kiek įmanoma efektyviau pasitelkti žmogiškus resursus, dėl to šiais metais ėmėmės tam tikrų administracinių pokyčių – pagal funkcijas ir vykdomus darbus atskyrėme muziejaus skyrius nuo ekspozicinių padalinių. Tad tiriamąjį darbą muziejuje vykdo Istorijos tyrimų skyrius, Žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo skyrius, eksponatus kaupia ir saugo Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyrius, parodų eksponavimo galimybėmis rūpinasi Ekspozicijų ir parodų rengimo skyrius, o lankytojams ekspozicijas pristato muziejaus padaliniai –

Holokausto ekspozicijai skirtas „Žalias namelis“, Panerių memorialinis muziejus ir Tolerancijos centras, dinamiškiausias ir įvairiausių veiklų (ne tik parodas, bet ir paskaitas, koncertus,

15 Naujienlaiškio

Turinys:

Redaktorės žodis	1
Direktoriaus laiškas	2
Muziejaus skyriai	5
Muziejaus padaliniai	12
Statistika	19
Draugai ir rėmėjai	21
Iš lankytojų knygos	23

filmų peržiūras žydų kultūros ir istorijos temomis) plėtojantis lankytojų traukos centras.

Šiame įvyko reikšmingas pokytis muziejaus administracijoje: ilgametė Ekspozicijų ir parodų rengimo skyriaus vedėja Jūratė Razumienė nuo vasario mėnesio pradėjo eiti direktoriaus pavaduotojos administravimui ir projektams pareigas. Ji iš karto ėmėsi stambių ir atsakingų darbų, tarp jų – Ž. Lipšico memorialinio muziejaus Druskininkuose renovavimo koncepcijos. Taip pat labai svarbi naujovė – šiame įsteigėme Edukacinių programų vadovo pareigybę ir jau surengėme pirmuosius teminius užsiėmimus moksleiviams ir suaugusiems Tolerancijos centre.

Šį kartą praėjusių metų ryškiausiai veiklos akcentais dalinasi patys skyrių ir ekspozicinių padalinių vadovai. Svarbiausi metų įvykiai Naujienlaiškyje minimi ne vieną sykį – tai liudija, kad esame vienas muziejus, kad dirbame komandoje siekdami įgyvendinti tuos pačius tikslus, nors ir esame “išsibarstę” skirtinguose pastatuose. Labai džiaugiuosi, kad turime kuo su Jumis pasidalinti, ir kad Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus veikla nuolat plečiasi, profesionalėja, gyvenimo daugėja.

Prasmingų ir sėkmingų metų visiems linkėdama,
Kamilė Rupeikaitė

Direktoriaus laiškas Mieli muziejaus bičiuliai, rėmėjai, lankytojai,

Nuotraukos autorius V. Ulevičius

Markas Zingeris
Direktorius
El. paštas: g.museumdir@aivanet.lt

Šie Lietuvos Respublikos Vyriausybės paskelbti Holokausto aukomis tapusių Lietuvos gyventojų atminimo metai mūsų muziejui buvo ypatingi. Drauge su JAV ambasada ir Vašingtono Holokausto muziejumi rengėme Holokausto švietimo seminarus Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojams Vilniuje ir Kaune. Be daugelio susitikimų, filmų, parodų, mūsų muziejus, vykdydamas savo misiją, šių metų gegužę surengė tarptautinę konferenciją „Panerių pelenai: idėjos memorialo rekonstrukcijai“. Panerių miške, kaip žinia, II pasaulinio karo metais buvo įvykdytas, pasak istorikų, didžiausias nacių nusikaltimas į rytus nuo Bugo ir Nemuno – nužudyta 100 000 žmonių, absoliuti jų dauguma buvo civiliai – Vilniaus ir jo apylinkių žydai.

Lenkijos, Izraelio ir JAV memorialinių muziejų atstovai, dalyvavę konferencijoje, parodė puikiai suprantantys tai, kad šioje vietoje būtina įsteigti instituciją,

LR Kultūros ministro patarėjas Rolandas Kvietkauskas, Vašingtono Holokausto memorialinio muziejaus direktoriaus pavaduotojas Jacek Nowakowski (JAV), Jad Vašem muziejaus pirmininkas Avner Shalev (Izraelis), Valstybinio Auschwitz-Birkenau muziejaus Osvencime direktorius Piotr M. A. Cywiński ir Štuthofio muziejaus direktorius Piotr Tarnowsky (Lenkija)

kuri sugebės papasakoti pasauliui, pasinaudodama šiuolaikinėmis raiškos priemonėmis ir vykdydama adekvatų švietimą, apie tai, kas čia vyko. Be to, ši vieta verta europinio masto ir reikšmės memorialo.

Konferenciją parėmė Lenkijos, Izraelio, JAV ir Čekijos ambasados, ją globojo Lietuvos Vyriausybė. Konferenciją sveikino ir joje kalbėjo Lietuvos ministras pirmininkas Andrius Kubilius ir Kultūros ministras Arūnas Gelūnas, savo patirtimi su gausiai Tolerancijos centre susirinkusiais specialistais pasidalino Osvencimo, Štuthofio muziejų direktoriai, JAV Holokausto memorialinio muziejaus Vašingtone direktoriaus pavaduotojas, Jad Vašemo memorialo Izraelyje direktorių tarybos pirmininkas Avner Shalev.

Jaučiame pareigą užpildyti vis dar žiojėjančias okupacinių režimų paliktas kultūrinio gyvenimo spragas, mažindami Lietuvos kultūrinę atskirtį nuo Vakarų civilizacijos ir kultūros. Iš Prancūzijos Judaizmo muziejaus buvome atsivežę kilnojimą parodą (palydėtą prancūzų istoriko, Dreyfuso biografo Vincento Duclerto paskaita) apie kapitono Dreifuso bylą.

Jad Vašem muziejaus pirmininkas A. Shalev (Izraelis)

Muziejaus lankytojams, sprendžiant iš atsiliepimų, patiko ir gegužės mėnesį Amerikos kultūros savaitės metu pradėtas Amerikiečių kino vakarų ciklas, kuriame žiūrovai matė pirmąsyk Lietuvoje parodytą meninį muzikinį filmą „Prodiuseriai“ („The Producers“), sukurtą garsaus Brodvėjaus miuziklo pagrindu.

Šį rudenį pasitikome paroda „Pražuvusios civilizacijos ženklai“, kurią sukūrė kuratorė, vyriausioji fondų saugotoja dr. Aistė Niunkaitė Račiūnienė. Paroda išvydo pasaulį kartu su reikšminga autorės monografija-katalogu „Lietuvos žydų tradicinio meno ir simbolių pasaulis“. Tai daugiametio triūso vaisius. Paroda buvo atidaryta dalyvaujant akademinio pasaulio atstovams, diplomatams, Vilniaus turistus aptarnaujantiems gidams, plačiajai visuomenei. Žydų religinė simbolika ir dekoratyvusis sinagogų menas – tai vienas iš daugelio Lietuvoje sunaikintų kultūrinių sluoksnių, todėl šiuolaikinei kartai paroda vaizdžiai pasakoja

Smuikininkas B. Kirzneris teatralizuoto koncerto „Sielų švytėjimas“ metu

apie tai, ko mes netekome ir, be jos, net ir negalėtume įsivaizduoti buvus.

Holokausto aukų atminimo dienos minėjimą, kuris Lietuvoje žymimas rugsėjo 23 dieną, šiais metais patikėjome kompozitoriui Anatolijui Šenderovui. Parengėme įspūdingą garso ir vaizdo instaliacijų spektaklį-koncertą „Sielų švytėjimas“, kurį sveikino sausakimšos Tolerancijos centro salės auditorija.

Būtina prisiminti ir mūsų leidinius. Muziejus jų išleista nemažai. Šiais metais pirmąsyk Lietuvoje buvo išleistas iliustruotas vadovas po žydiškąjį Vilnių (kol kas rusų kalba), kuris yra tiek sėkmingas, kad netrukus kartosime tiražą ir versime į lietuvių bei anglų kalbas. Ką tik, jau rengiant šį naujienlaiškį, išleista knyga „Lietuvos Centrinio valstybės archyvo fondai – Holokausto Lietuvoje tyrimo šaltinis“. Abi minėtos temos Lietuvoje knygos formatu yra išleidžiamos pirmąjį kartą. Didžiuojuosi, kad abi šios knygos, kaip ir aukščiau minėta ypač vertinga monografija, yra parengtos muziejaus mokslinių bendradarbių.

Šiuolaikinis muziejus Europoje yra tokia įstaiga, kuri, žvelgdama praeitį, turi joje matyti ryškėjančią ateitį. Pasak vyskupo J. Borutos, dalyvavusio apdovanojimų „Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiais“ ceremonijoje, kuriai žydų Gelbėtojų sąrašus pateikė mūsų žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo skyrius, paminklus reikia statyti žmonių širdyse. Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus gyvas sumanymais. Šiuo metu kruopščiai dirbame ties edukacinėmis programomis ir moksleivių darbų konkursu Teisuolių tema, vyksta pasirengimas dailininko Samuelio Bako, gyvenančio Bostone, tapybos darbų pergabenimui į Lietuvą. Ši paroda bus bendradarbiavimo su Puckerio galerija Bostone ir pačiu dailininku vaisius. Kūriniai bus pristatyti metų pabaigos parodoje.

Teatralizuotas koncertas „Sielų švytėjimas“

Ir noriu, mieli muziejaus remėjai ir lankytojai, pasidalinti su Jumis svajone. Mes nutarėme vieną mūsų filialą Vilniaus centre paversti moderniu Litvakų kultūros ir meno centru. Jam įsteigti teks nuversti, kaip atrodo, kalnus, bet pirmieji žingsniai jau žengti. Šiam sumanymui įgyvendinti reikės plačios tarptautinės paramos, o LR Vyriausybė mums sudarė išskirtines galimybes parduoti vieną iš valstybei priklausančių pastatų. Gautos lėšos bus skirtos šiam projektui.

Markas Zingeris

Muziejaus skyriai

Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyrius

Ilona Murauskaitė
Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyriaus vedėja
El. paštas: fondai@jmuseum.lt

Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyrius – muziejaus širdis. Jame saugomi eksponatai įkvepia muziejininkus ir ekspozicijų skyriaus darbuotojus rengti naujas parodas, teikia reikiamą iliustracinę medžiagą įvairių projektų Lietuvoje ir užsienyje vykdytojams. Skyriaus darbuotojai šiais metais tęsė Lietuvos žydų istorijos ir kultūros artefaktų kaupimo, inventorinimo darbą.

Žako Lipšico rinkinio saugotojos Gajane Leonenko iniciatyva šį rinkinį papildė keletas Žako Lipšico grafikos darbų. Jie papuoš rengiamą naują Ž. Lipšico gyvenimo ir kūrybos kelio ekspoziciją Druskininkuose. Apie garsaus litvakų dailininko gyvenimo ir kūrybos bruožus G. Leonenko su bendraautore kultūros istorike Aušra Rožankevičiūte Lietuvos kultūros žurnale *Kultūros barai* 2011 m. liepos mėnesio numeryje išspausdino išsamų iliustruotą straipsnį „Žakas Lipšicas žemiečiams (Skulptoriaus gimimo 120-osioms metinėms)“.

Fotografijų ir atvirukų rinkinių saugotoja Mira Traubienė bei pagalbinio fondo saugotoja Mirjam Abelovičienė ypatingą dėmesį skyrė elektroninei jų saugomų eksponatų kartotekai kurti. Per praėjusius metus jos parengė gerokai per 800 kortelių su eksponatų atvaizdais.

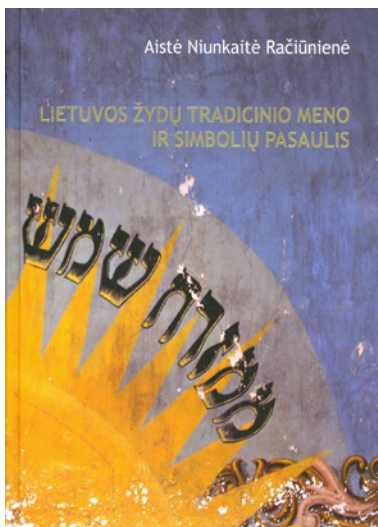
Dailės rinkinių saugotojos Irinos Nikitinės prioritetas praėjusiais metais buvo dailės kūrinių restauravimas. I. Nikitinai kuruojant restauruota apie 40 *Jung Vilne* (Jaunasis Vilnius) sambūrio dailininko Benciono Michtomo grafikos darbų. Dalis šių darbų eksponuojami 2010 m. gruodžio 7 d. atidarytoje garso ir vaizdo parodoje *Akimirka su Jung Vilne*.

Parodą *Akimirka su Jung Vilne* (iš Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus fondų) parengė Raštijos ir dokumentų rinkinių saugotoja bei Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyriaus vedėja Ilona Murauskaitė. Paroda aprėpia žydų avangardo rašytojų ir dailininkų sambūrio *Jung Vilne* raidos ir kūrybos fragmentus. Ekspozicijoje ir ją lydinčiame kataloge *Jung Vilne* dailininkų kūrybą reprezentuoja Benciono Michtomo grafika ir akvarelės, Rafaelio Chvoleso, Šeinos Efron ir Rachelės Suckever darbai, rašytojų kūrybą – pirmą kartą iš jidiš į lietuvių kalbą verstų Abromo Suckeverio, Chaimo Gradės ir kitų sambūrio literatų eilių fragmentai. Jidiš, lietuvių ir anglų kalbomis skamba garso įrašė užfiksuotos *Jung Vilne* poezijos akimirkos: Abromo Suckeverio ir Pereco Miranskio eilėraščiai. Paroda veiks iki 2011 11 30. Kadangi *Jung Vilne* menininkų veikla yra I. Murauskaitės mokslinių interesų sritis, muziejinkė 2010 10 07 skaitė pranešimą „Tanacho reminiscencijos Chaimo Gradės poemoje „Ezechielis“ Lietuvių tautosakos ir literatūros instituto organizuotoje tarptautinėje konferencijoje *Vilniaus kultūrinis gyvenimas: tautų polilogas (1900–1945)*. Leidinyje *17-osios tarptautinės mokslinės judaikos konferencijos „Sefer“ medžiaga* Maskvoje 2011 m. žiemą publikuotas I. Murauskaitės straipsnis „Leizerio Volfo eilėraščių rinkinys *Švarce perl: žanrų simbiozė ir spalvos*“.

Josifo Šapiro's rinkinių, kurių gausiausias yra ekslibrių, saugotoja menotyrininkė dr. Vilma Gradinskaitė 2010 m. lapkritį dalyvavo 9-oje respublikinėje konferencijoje *Rytai – Vakariai: lietuviški kontekstai Vilniuje*, vykusioje Lietuvos kultūros tyrimų institute Vilniuje, ir perskaitė pranešimą „Daugiataučiai Lietuvos miesteliai: lietuvių, žydų, karaimų ir totorių gyvenamosios erdvės (pagal 2010 m. ekspedicinius tyrimus). Dr. V. Gradinskaitė Lietuvoje ir užsienyje išspausdino keturis mokslinius straipsnius, su bendraautoriais rengė straipsnius dviems enciklopedinio tipo leidiniams apie Lietuvos žydų bendruomenes ir Lietuvos sinagogas. Paminėtini dr. V. Gradinskaitės straipsniai: „Šešios istorijos: žydų muziejų raida Lietuvoje“ leidiniuose *Lietuvos muziejų rinkiniai. XIII mokslinė konferencija „Lietuvos muziejinkystė: raida ir asmenybės“* bei 6-ame *Caitšrift* tome, publikuotame Minske; „Attitudes of Interwar Lithuanian Art Critics towards Jewish Art“ leidinyje *Jewish Artists and Central-Eastern Europe*; „Litos žydų tautinės savimonės atspindžiai žydų dailėje“ leidinio *Rytai – Vakariai: komparatyvistinės studijos* 9-ame tome.

Vyriausioji fondų saugotoja menotyrininkė dr. Aistė Niunkaitė Račiūnienė, be rinkinių kaupimo ir su jais susijusių kitų darbų koordinavimo, pagrindinį dėmesį skyrė monografijos-katalogo *Lietuvos žydų tradicinio meno ir simbolių pasaulis* bei parodos *Pražuvusios civilizacijos ženklai. Litos sinagogos ir tradicinio meno simboliai* rengimui. Paroda atidaryta ir monografija pristatyta 2011 09 20.

Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyrius negalėtų funkcionuoti be konservuotojo darbo, kurį kruopščiai mūsų muziejuje atlieka restauruotoja Jurgita Blažytė. Šiais metais J. Blažytė išsikėlė prioritetinę užduotį: pakartotinai pagal naujausią konservavimo metodiką sutvarkyti Raštijos rinkinio kertinius eksponatus – Torų ir megilų – ritinius. Konservuotoja šiuos ritualinius žydų atributus „apgyvendino“ subtiliai ir dailiai jos pačios rankomis pagamintose muziejinės kokybės popieriaus dėžėse.

Rinkinių apskaitos ir saugojimo skyrius prieš Roš hašana – Naujuosius žydų metus – pasirengęs ir ateinančiais metais saugoti ir puoselėti sukaupus Lietuvos žydų istorijos ir kultūros artefaktų rinkinius.

Ilona Murauskaitė

Istorijos tyrimų skyrius

Neringa Latvytė-Gustaitienė
Istorijos tyrimų skyriaus vedėja
El. paštas: neringa@jmuseum.lt

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Istorijos tyrimų skyrius yra vienas didžiausių muziejaus skyrių. Šiuo metu jame dirba 6 žmonės – istorikė Milda Jakulytė-Vasil, ilgametės muziejaus darbuotojos Irina Guzenberg ir Galina Žirikova, Jevgenija Sedova, Olga Movšovič ir skyriaus vedėja istorikė Neringa Latvytė-Gustaitienė.

Istorijos tyrimų skyriaus objektas – XIV–XXI a. Lietuvos žydų istorijos raida, kaip neatskiriama Lietuvos istorijos dalis, nagrinėjama visuomenės, kultūros ir politikos, ideologijos, ekonomikos kontekste. Temos tyrimai apima istorinius reiškinius nuo LDK laikų, bendruomenių kūrimosi ir įsitvirtinimo, jų įtakos, plėtotės, socialinio ir politinio vaidmens valstybės plėtos procese. Taip pat skiriama dėmesio stereotipams, antisemitizmui ir XX a. vid. nacionalsocializmo destrukcijai, vietiniam nepakantumui, stereotipo „savas-svetimas“ įtakai žydų bendruomenių sunaikinimui, sovietmečio reiškiniui – tradicijų naikinimui ir repatriacijos žlugdymui.

Vienas didžiausių skyriaus nuveiktų darbų – tai 2010 m. spalio mėn. duris atvėrusi, kartu su tuometiniu Holokausto tyrimų skyriumi renovuota Holokausto ekspozicija, papildyta naujais eksponatais, nuotraukomis ir dokumentais.

Kitas savo apimtimi nenusileidžiantis darbas – ilgametės muziejaus darbuotojos Irinos Guzenberg ir buvusio muziejaus darbuotojo Genricho Agranovskio bene 20 metų ruoštas istorinis vadovas po atmintinas žydų vietas Vilniuje „Vilnius: Lietuvos Jeruzalės pėdsakai“, pasirodęs 2011 m. birželio mėn. rusų kalba. Vadovas siūlo 23 maršrutus Vilniaus gatvėmis, senamiesčiu, buvusiu žydų kvartalu, didžiojo geto teritorija, žydų kapinėmis. Taip pat gausu žymių, miestui nusipelnusių žmonių biografijų. Leidinį papildo gausus fotoarchyvas – ne tik šių dienų, bet ir praėjusio šimtmečio nuotraukos, atvirukai. Pateikta ir statistinė informacija, terminų žodynelis.

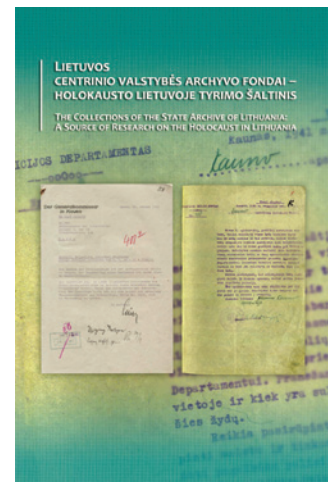
Produktyviausias Istorijos tyrimų skyriaus laikotarpis – 2011 m. III ketvirtis. Rugsėjo 23 d. minėjimui ilgametė skyriaus darbuotoja Galina Žirikova išleido archyvinių tyrimų pagrindu paruoštą leidinį „Lietuvos centrinio valstybės archyvo fondai – Holokausto Lietuvoje tyrimo šaltinis“. Tai archyvinių dokumentų sąvadas, padėsiantis Holokausto tyrinėtojams nepasiklysti LCVA fonduose.

Spalio mėn. pasirodys pernai renovuotos Holokausto ekspozicijos katalogas, kuris dar sykį lankytojams, gal ne viską spėjusiems apžiūrėti ekspozicijoje, primins sunaikintų Lietuvos žydų bendruomenių tragediją, begalinį siekį išlikti, papasakoti ir apsaugoti, kad tai niekada nepasikartotų.

Lapkričio mėn. bus išspausdintas leidinys „Holokausto atlasas Lietuvoje“. Tai muziejinkės, istorikės Mildos Jakulytės-Vasil ir Atminties tarnybos (Gedenkdiens, Austrija) savanorių 2009 m. pab. inicijuotas ir 2010–2011 m. vykdomas projektas. Tokio pobūdžio projektas Lietuvoje vykdomas pirmą kartą. Jo idėja – istorinį įvykį susieti su geografine padėtimi, todėl yra kuriamas žydų žudynių vietų žemėlapis, renkami ir sisteminami istoriniai faktai apie kiekvieną vietą. Leidinys pasirodys lapkričio mėn. pradžioje, o interneto svetainę www.holocaustatlas.lt, kuri yra intensyviai pildoma, jau galima aplankyti.

Gruodžio mėn. turėtų pasirodyti N. Latvytės-Gustaitienės knyga „Holokaustas Ukmergėje“, kuri bandys atkurti Ukmergės žydų bendruomenės sunaikinimo momentus.

Skyriaus darbuotojai šiais metais pradėjo vykdyti Holokausto aukų įvardijimo projektą. Šiuo metų yra surinkta virš 60 000 vardų. Ateityje žadama minėtą projektą išplėsti sujungiant su iki šiol keletą metų sėkmingai skyriuje renkama medžiaga apie Lietuvos miestelius. Todėl labai sėkmingai abu projektai transformuoti į vieną didelį tyrimą – „Lietuvos žydų bendruomenių įamžinimo projektą“.

Milda Jakulytė-Vasil ir savanoris iš Austrijos Sebastian Pammer

Taip pat įsibėgėja sovietmečio temos tyrimai, kuriems iki šiol Istorijos tyrimų skyriuje buvo skiriama nepakankamai dėmesio.

Skyriaus darbuotojai teikia informaciją visiems besidomintiems žydų istorija, ieškantiems savo šaknų, norintiems sužinoti daugiau ar tiesiog patikslinti turimas žinias, taip pat dalyvauja seminaruose ir konferencijose. Kasmet sulaukiame savanorio iš Austrijos *Gedenkdienst* organizacijos. Taip pat šiais metais praktiką Istorijos tyrimų skyriuje atliks dvi istoriją studijuojančios studentės.

Istorijos tyrimų skyriaus ateities planai tiesiogiai susiję su žydų istorijos raidos tyrimais, su viltimi šviesti visuomenę, ne tik rinkti, bet ir teikti informaciją, ieškoti būdų bendradarbiauti su kitomis žydų istoriją tyrinėjančiomis organizacijomis, skatinti žmones, o ypač jaunimą, ateiti, susipažinti su muziejaus ekspozicijomis, domėtis ir plėsti savo žinias.

Neringa Latvytė-Gustaitienė

Žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo skyrius

Danutė Selčinskaja
Žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo
skyriaus vedėja
El. paštas: danute.selcinskaja@jmmuseum.lt

Praėjusieji metai Žydų gelbėjimo ir atminimo įamžinimo skyriui buvo itin sėkmingi: kelių metų darbo rezultatai įprasminti, išleidus susistemintą ekspozicijos medžiagą – DVD „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“, ir ypač, sukūrus šios ekspozicijos virtualų variantą <http://www.rescuedchild.lt>

Unikali ekspozicijos medžiaga tapo pasiekiamą plačiai auditorijai visame pasaulyje, taip pat ir daugeliui mūsų ekspozicijos dalyvių, jų artimiesiems, vaikams ir anūkams, gyvenantiems įvairiose pasaulio šalyse.

Skyriaus vedėja Danutė Selčinskaja pristatė ekspozicijos „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“ DVD tarptautiniame Lietuvos gyventojų genocido

ir rezistencijos centro organizuotame seminare *Experience and prospects of preservation of oral history*, Lietuvos muziejų asociacijos XIV konferencijoje „Šiuolaikinė muziejinė komunikacija: Tradicijos ir Inovacijos bei seminare, vykusiame Kėdainių krašto muziejaus Daugiakultūriame centre *Stalinizmo bei nacizmo aukų atminimo įamžinimo muzeologiniai metodai*. Šis seminaras organizuojamas įgyvendinant Europos Komisijos programos „Europa piliečiams“ – „Gyva Europos atmintis“ projektą „Laiškai ateities kartoms“.

D. Selčinskaja kartu su Dievo apvaizdos seserų kongregacijos vienuolėmis ir Panevėžio žydų bendruomenės atstovais

Itin svarbu tai, kad DVD „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“ jau vis plačiau naudojamas ir Lietuvos mokyklose edukaciniams tikslams istorijos, etikos pamokose.

Tam pasitarnavo ir kartu su viešąja įstaiga „Atminties namai“ surengtas seminaras istorijos mokytojams, kuriame diskutavome apie šio DVD panaudojimo galimybes mokinių lavinimui.

Metų bėgyje skyriaus darbuotojai vedė daug ekskursijų mokiniams, kurie pas

Jehoshua Sochotas su žmona ir anūkais ties savo stendu parodoje „Išsigelbėjęs Lietuvos žydų vaikas pasakoja apie Šoa“

mus lankėsi iš įvairių Lietuvos rajonų. Inicijavome ir mokinių rašinių konkursą „Jie gyveno greta mūsų“.

Šiais metais turėjome ir malonių susitikimų su mūsų ekspozicijos dalyviais, kurie kartu su savo artimaisiais lankėsi parodoje.

Susidomėjimas šia medžiaga skatina mus ir toliau dirbti papildant virtualią parodą naujais iširtais išsigelbėjimo per Holokaustą Lietuvoje atvejais. Tęsiasi mūsų intensyvus bendras darbas su Jad Vašem Teisuolių departamentu, kaip jo pasekmė žydų gelbėtojų, pripažintų Jad Vašem, skaičius didėja.

Danutės Pomerancaitės vizitas

Kiekvieną rugsėjį, Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus siūlymu, minint Lietuvos žydų genocido aukų atminimo dieną, Lietuvos Prezidentas „Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiais“ apdovanoja žydų gelbėtojus. Reikiama medžiaga pristatyta Lietuvos Kultūros ministerijai, parengtas bukletas „Gyvenimą dovanojusios širdys“ tekstas.

Žydų gelbėtojų ir atminimo įamžinimo skyriaus darbuotojai kartu su Izraelio Ambasada Lietuvai ir Latvijai ir Lietuvos žydų bendruomene 2011 metų gegužės 2 d. surengė Pasaulio Tautų Teisuolių apdovanojimo ceremoniją muziejaus Tolerancijos centre. Šioje išskilingoje ceremonijoje dalyvavo daug garbių svečių iš užsienio ir Lietuvos: Izraelio valstybės nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Naftali Tamir, Izraelio užsienio reikalų ministro pavaduotojas Daniel Ayalon, Lenkijos valstybės ambasadorius Janusz Skolimowski. Informacija apie ceremoniją patalpinta muziejaus internetiniame puslapyje <http://www.jmuseum.lt>.

Danutė Selčinskaja

Ekspozicijų ir parodų rengimo skyrius

Viktorija Sideraitė Alon
Ekspozicijų ir parodų rengimo skyriaus vedėja
El. paštas: viktorija@jmuseum.lt

Ilgametei skyriaus vedėjai Jūratei Razumienei tapus direktoriaus pavaduotoja administravimui ir projektams, Ekspozicijų ir parodų rengimo skyriuje nuo birželio pradėjo dirbti nauja vedėja Viktorija Sideraitė Alon – profesionali architektė, turinti nemažą tarptautinę darbo patirtį architektūros projektavimo ir dizaino srityse, daugeį metų dalyvavusi įvairiausios paskirties objektų projektavimo darbe Lietuvoje ir Izraelyje.

Jau birželio pabaigoje buvo parengtas albumas, kuriame grafiškai pateikta projekto vizija būsimajam „Litvakų kultūros ir meno centrai“ (LKMC) Pylimo g. 4 patalpose. Projekto viziją muziejaus direktorius pristatė viešnage Bostone metu (JAV) liepos mėnesį ten gyvenančiam žymiam tapytojui, litvakui Samueliui Bakui, kurio viso gyvenimo kūrybos palikimas sudarys svarią LKMC ekspozicijų dalį šalia Rafaelio Choleso ir kitų žymių litvakų kūrybos ekspozicijų.

Aktyviai dalyvavome susirašinėjant su S. Baku ir Pucker galerija, pristatančia S. Bako kūrybą JAV, derindami S. Bako parodos, numatomos surengti Vilniuje 2011 m. gruodžio mėnesį, atvežimo ir eksponavimo detales, katalogo parengimą ir kitus aktualius klausimus.

Liepos–rugpjūčio mėnesiais skyriaus vedėja kartu su Panerių memorialinio muziejaus vadovu

Parodos „Lasaras Segallas: nuo Vilniaus iki San Paulo“ atidarymas

Parodos „Pražuvusios civilizacijos ženklai. Litos sinagogos ir tradicinio meno simboliai“ fragmentas

Algiu Karosu aktyviai dalyvavo diskusijose Vilniaus miesto savivaldybėje, priimant sprendimus dėl Panerių memorialo duobės avarinės būklės panaikinimo. Mūsų iniciatyva buvo pakoreguotas „Kalinių duobės“ rekonstrukcijos projektas, siekiant maksimaliai išsaugoti memorialą.

Tęsiamas darbas prie Ž. Lipšico memorialinio muziejaus Druskininkuose ekspozicijos naujos koncepcijos kūrimo. Greta šio garsaus menininko kūrybos ir gyvenimo pristatymo, moderniomis priemonėmis bus siekiama pristatyti Druskininkų miestelio istoriją.

Viktorija Sideraitė Alon

Muziejaus padaliniai

Tolerancijos centras

Ieva Šadzevičienė
Tolerancijos centro vadovė
El. paštas: ieva.sadzeviciene@jmmuseum.lt

Praėję metai Tolerancijos centrui buvo kaip niekada intensyvūs. Darbuotojai vos spėjo suktis, norėdami įgyvendinti visas programas, atidaryti tarptautines parodas, suorganizuoti seminarus. Buvo verta stengtis, nes rezultatai džiugino. Suradome daugybę geranoriškų užsienio šalių partnerių, kurių dėka ir ateityje planuojame parodas bei edukacinius renginius.

2010 m. rugsėjį atidarėme tris mėnesius centre eksponuotą iš Vilniaus kilusio brazilų ekspresionisto Lasaro Segallo (1891 – 1957) grafikos darbų parodą *Lasaras Segallas: nuo Vilniaus iki San Paulo*. Judaizmo meno ir istorijos muziejuje (Musée d'art et

Parodos „Alfredas Dreyfusas. Kova už teisingumą“ atidarymo dalyviai

A. Dreyfuso biografo V. Duclert paskaita

histoire du Judaïsme) parengta paroda atkeliavo į Vilnių Lietuvos Respublikos ambasados Prancūzijoje dėka, taip pat, bendradarbiaujant su Prancūzų kultūros centru Vilniuje, trimis kalbomis (lietuviškai, prancūziškai ir angliškai) buvo išleistas parodos bukletas.

Metų pabaigoje lankytojus pakvietėme į parodos *Akimirką su Jung Vilne* atidarymą, kurios autorė – Rinkinių apskaitos ir apsaugos skyriaus vedėja Ilona Murauskaitė.

2011 m. balandžio mėnesį, tęsdami bendradarbiavimą su Judaizmo meno ir istorijos muziejumi Paryžiuje, atidarėme parodą *Alfredas Dreyfusas*.

Kova už teisingumą. Muziejaus edukacinių programų kūrėja Ana Bogatyriova parengė programą vyresniųjų klasių mokiniams šios parodos tema – „Dreyfuso byla: sena istorija, ar šių dienų dienų aktualija?“.

Vasarą kartu su LR Užsienio reikalų ministerija ir Austrijos ambasada Vilniuje atidarėme fotografijų parodą *Žydų praeities pasaulis – šiandienos viltis: Lietuvos žydų šeimų istorijos ir nuotraukos*.

Rugsėjo 23 d. minime Lietuvos žydų genocido aukų atminimo dieną. 2010-aisiais rugsėjo 23-čiai skyrėme net tris renginius: bendradarbiaudami su Tarptautine komisija nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams įvertinti moksleiviams rodėme filmą *Dėde Chackelis*, kartu su VŠĮ „Pax et Bonum“ surengėme nepelno organizacijos „Académie Lyrique“ (Prancūzija) koncertą *Nutildyti balsai*, o su Norvegijos Karalystės Ambasada – norvegų menininkės Bente Kahan muzikinį mono spektaklį *Geto dainos*.

Lapkričio 16 d. minėjome Tarptautinę Tolerancijos dieną. Bendradarbiaudami su Nyderlandų Karalystės ambasada Vilniuje, Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Viltis“ bei LR Seimo Žmogaus teisių komitetu suorganizavome tarptautinę konferenciją „Žmonės su negalia socialiniame ir kultūriname kontekste“, kurios atidarymo metu buvo perskaitytas LR Prezidentės Dalios Grybauskaitės laiškas. „Tolerancija – ne šūkis, o kvietimas visai visuomenei veikti, gerbti ir geriau suderinti visų jos narių interesus. Pakantumas ir pagarba individualybei būtini visapusiškam visuomenės vystymuisi, įvairovės ugdymui ir skatinimui“ – tai viena iš Prezidentės laiško minčių.

Paskutinėmis lapkričio dienomis kartu su JAV ambasada Vilniuje ir Vašingtono Holokausto muziejumi pradėjome edukacinių seminarų aukštųjų mokyklų

dėstytojams ciklą *Holokausto Europoje istorija, žmogaus teisės ir tolerancija šiandien*. Pirmajame seminare Tolerancijos centre savo žinias Holokausto istorijos ir jo dėstymo srityse gilino ir aktyviai savo išvalgomis dalinosi apie 20 Vilniaus universiteto, Vilniaus Pedagoginio universiteto bei Vilniaus Mykolo Romerio universiteto pedagogų, jiems dėstė Holokausto istorijos ir švietimo ekspertai iš Lietuvos ir užsienio. (Antrasis seminaras buvo surengtas birželio mėnesį Kaune.)

Sausio 27 d., minint Tarptautinę Holokausto atminimo dieną, be pertraukų rodėme prancūzų režisieriaus Claude Lanzmanno devynių su puse valandų trukmės dokumentinių filmų ciklą *Shoah* (1985) – žiūrovai galėjo ateiti pažiūrėti vieną ar kitą filmo dalį dienos bėgyje jiems patogiu laiku.

Tarptautinio seminaro „Holokausto Europoje istorija, žmogaus teisės ir tolerancija“ atidarymo metu kalbėjo JAV ambasadorė A. E. Derse, JAV valstybės departamento specialusis pasiuntinys Holokausto klausimais D. Davidson, VVGŽM direktorius M. Zingeris, Užsienio reikalų viceministrė A. Skaisgirytė-Liauškienė

Valstybinio Auschwitz-Birkenau muziejaus Osvencime (Lenkija) direktoriaus Piotr M. A. Cywiński pranešimas Vilniuje

Nowakowski, Valstybinio Auschwitz-Birkenau muziejaus Osvencime ir Štuthofio muziejaus direktoriai Piotr M. A. Cywiński ir Piotr Tarnowsky bei Lietuvos Respublikos kultūros ministro patarėjas Rolandas Kvietkauskas dalinosi Panerių memorialo rekonstrukcijos idėjomis.

Gegužės mėnesį, Amerikos kultūros savaitės metu, pradėjome *Amerikiečių kino vakarų* ciklą, kuris tęsėsi iki pat liepos mėnesio. Ciklą pradėjo komikų litvakų aktorių trupės „Trys pastumdėliai“ XX a. pradžios komedijos, o užbaigė 2005 m. muzikinis filmas „Prodiuseriai“, seanso žiūrovams tapęs geros nuotaikos doze visai likusiai vasarai.

Ieva Šadzevičienė

Edukacinės programos Tolerancijos centre

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus padaliniuose ekskursijos lankytojams vedamos jau daug metų, tačiau sisteminga edukacinė veikla prasidėjo tik 2011 metais, įsteigus Edukacinių programų vadovo pareigybę. Edukacinių programų tikslas – sukurti kontekstą, padedantį muziejaus lankytojams susipažinti su žydų kultūros paveldu ir istorija. Programų temos suderinamos su muziejaus nuolatinėmis ir laikinomis ekspozicijomis.

2011 surengtos pirmosios edukacinės programos: „Žydų kalbos“, „Šabas“, „Dreyfusas: kova už teisingumą“. Programų ciklas „Tradicinės žydų šventės“ pradedamas šį rudenį.

Numatomos muziejaus edukacijos temų grupės – žydų tautinė tapatybė, religija, tradicinės šventės ir apeigos, gyvenimo ciklo įvykiai, prietarai ir diskriminacija, Holokaustas, žydų bendruomenės Lietuvoje istorija.

Edukacinė veikla skirta ir moksleiviams, ir suaugusiems. Programos sudaromos atsižvelgiant į dalyvių amžių ir žinias. Rengiant užsiėmimus, bus naudojami įvairūs informacijos pateikimo būdai – vaidinimai, diskusijos, kūrybinės užduotys.

Kiekviena programa sudaroma taip, kad skatintų jos dalyvius ir toliau lankytis muziejuje, dalyvauti kitose programose.

Ana Bogatyriova
Edukacinių programų vadovė
El. paštas: anna.bogatyriova@gmail.com

Holokausto ekspozicija

Holokausto ekspozicijos vadovė R. Kostanian su lankytojais

Rachilė Kostanian
Holokausto ekspozicijos vadovė
El. paštas: 1aukstas@jmmuseum.lt

Pirmoji Holokaustui Lietuvoje skirta paroda buvo atidaryta 1991 metais. Šiam darbui vadovavęs 1989 m. atkurto muziejaus direktoriumi paskirtas filologas lituanistas Emanuelis Zingeris subūrė entuziastų komandą. Rengiant parodą, svarbiausias buvo žmonių, išgyvenusių Holokaustą, įnašas. Suburtą grupę sudarė daugiausia žydai, kurių šeimas daugiau ar mažiau buvo paveikęs karas. Tad jų darbo tikslas buvo atstatyti visuomenėje Lietuvos žydų istorijos Atmintį, rinkti materialius, fizinius ir dvasinius žydų paveldo objektus. Antai greta kitų autorių prie parodos dirbo biologijos mokslų daktarė Rachilė Margolis, išgyvenusi Vilniaus getą, dirbusi geto bibliotekoje, o vakarais mokiusis būti partizane Vilniaus geto Suvienytoje Partizanų organizacijoje (FPO), taip pat Kauno geto antifašistinės kovos organizacijos komiteto sekretoriaus pavaduotojas Dmitrijus Gelpernas. Jie buvo mūsų tikrieji mokytojai, autoritetai.

Atnaujintos Holokausto ekspozicijos fragmentai

Parodoje atsispindi svarbūs žydų istorijos Lietuvoje momentai, Vilniaus, kaip „Lietuvos Jeruzalės“, vardo pagrindimas, Lietuvą pasaulyje garsinę vardai – Jascha Heifetzas, Markas Antokolskis, Romainas Gary, Zalmanas Reizenas, Avromas Suckeveris ir daugelis kitų. Tačiau svarbiausią vietą užima Holokausto – didžiausios žydų istorijoje Katastrofos – istorija Lietuvoje.

Paroda skirta visiems žydams ir nežydams, besidomintiems šia kraupia tema. Ją lanko visų kartų litvakai, atvažiuojantys su šeimomis. Taip užsimezga kontaktai, atveriantys galimybę parodą papildyti retais eksponatais, nuotraukomis.

R. Kostanian su savanoriu iš Austrijos A. Wagner

Darbas prie parodos tęsėsi visus 20 metų. Kaupėsi nuolat renkama istorinė medžiaga, o pati paroda bluko, nusidėvėjo, ir todėl 2009–2010 metais buvo atnaujinta. Nors ir papildytos naujais dokumentais, nuotraukomis, eksponatais, parodos koncepcija išliko – atskleisti Katastrofą ir jos pagrindinius liudininkus iš abiejų pusių.

Parodos pagrindu vykdomas edukacinis darbas su lankytojais, vedamos interaktyvios ekskursijos, rodoma istorinė video medžiaga, tyliai skamba Vilniaus geto dainos.

Rachilė Kostanian

Panerių memorialinis muziejus

Su Panerių memorialo vadovu Algiu Karosu galima susisiekti telefonu: +370 699 90384

Paminklas Panerių miške vykusių masinių žudynių aukoms atminti buvo pastatytas 1945 m., Holokaustą išgyvenusių žydų pastangomis. 1960 m. masinių žudynių vietoje buvo įkurtas Panerių memorialinis muziejus kaip Vilniaus kraštotyros muziejaus filialas.

1985 m. buvo pastatytas naujas nedidelis muziejaus pastatas ir atnaujinta ekspozicija. Teritorija buvo sutvarkyta pagal architekto Jaunučio Makariūno projektą – išasfaltuoti takeliai, sutvirtintos duobės, pastatyti atminimo akmenys su užrašais lietuvių ir rusų kalbomis.

Žydų bendruomenė kartu su Vilniaus komitetu Izraelyje 1991 m. birželio mėn. atidengė Paneriuose nužudytiems žydams paminklą su užrašais jidiš, hebrajų ir lietuvių kalbomis. Tais pačiais metais Panerių memorialinis muziejus buvo perduotas Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus žiniai.

2009 m. minint 50 metų muziejaus įkūrimo sukaktį, dalis ekspozicijos buvo atnaujinta. Eksponuojama dokumentinė medžiaga – nacių valdžios išleisti įsakymai ir įvairūs dokumentai, asmeniniai nužudytųjų daiktai, vaikų daiktai, rasti Panerių duobėse, sietas, naudotas sudegintųjų pelenams sijoti, ieškant aukso, kablys, kuriuo lavonai buvo traukiami iš duobių, grandinės, kuriomis buvo sukaustyti lavonus deginę kaliniai, taip pat – pabėgimo organizatoriaus Jurijaus Farberio drabužiai, archeologiniai radiniai, rasti Paneriuose 1964 m., 1973 m., 2004 m.

Unikalus eksponatas yra kopėčios-trapas, kuris buvo naudotas nuo 1943 m. rudens, kai naciai slėpdami savo nusikaltimų pėdsakus sudarė specialią 80 Vilniaus geto kalinių ir kelių karo belaisvių brigadą. Jie atkasinėjo sušaudytųjų kūnus ir kopėčių-trapo pagalba juos mesdavo į milžiniškus laužus.

Panerių memorialinio muziejaus vadovas Algis Karosas, Paneriuose dirbantis jau 30 metų, šiais metais aktyviai dalyvavo diskusijose Vilniaus miesto savivaldybėje, priimant sprendimus dėl Panerių memorialo „Kalinių duobės“ avarinės būklės panaikinimo 2011 m. pradėta rengti nauja Panerių memorialo ir muziejaus koncepcija. Viliamės, kad pavyks sėkmingai parengti projektą, maksimaliai išsaugantį memorialo vietos autentiškumą.

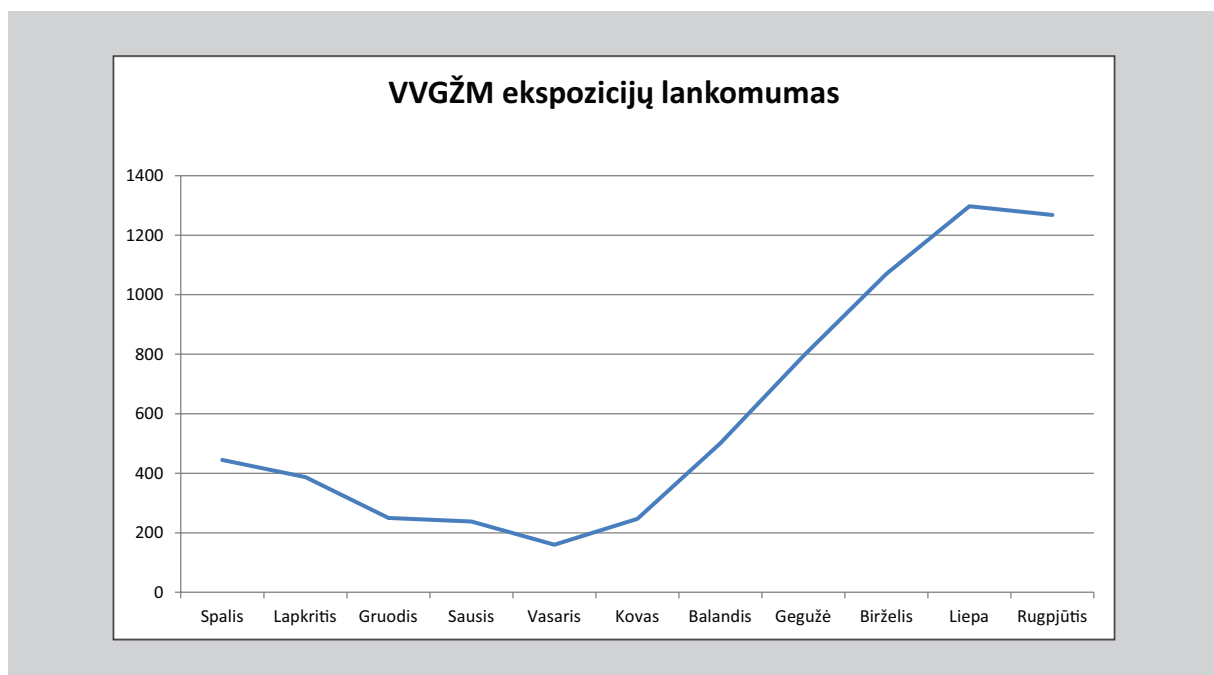

Muziejaus lankomumo statistika

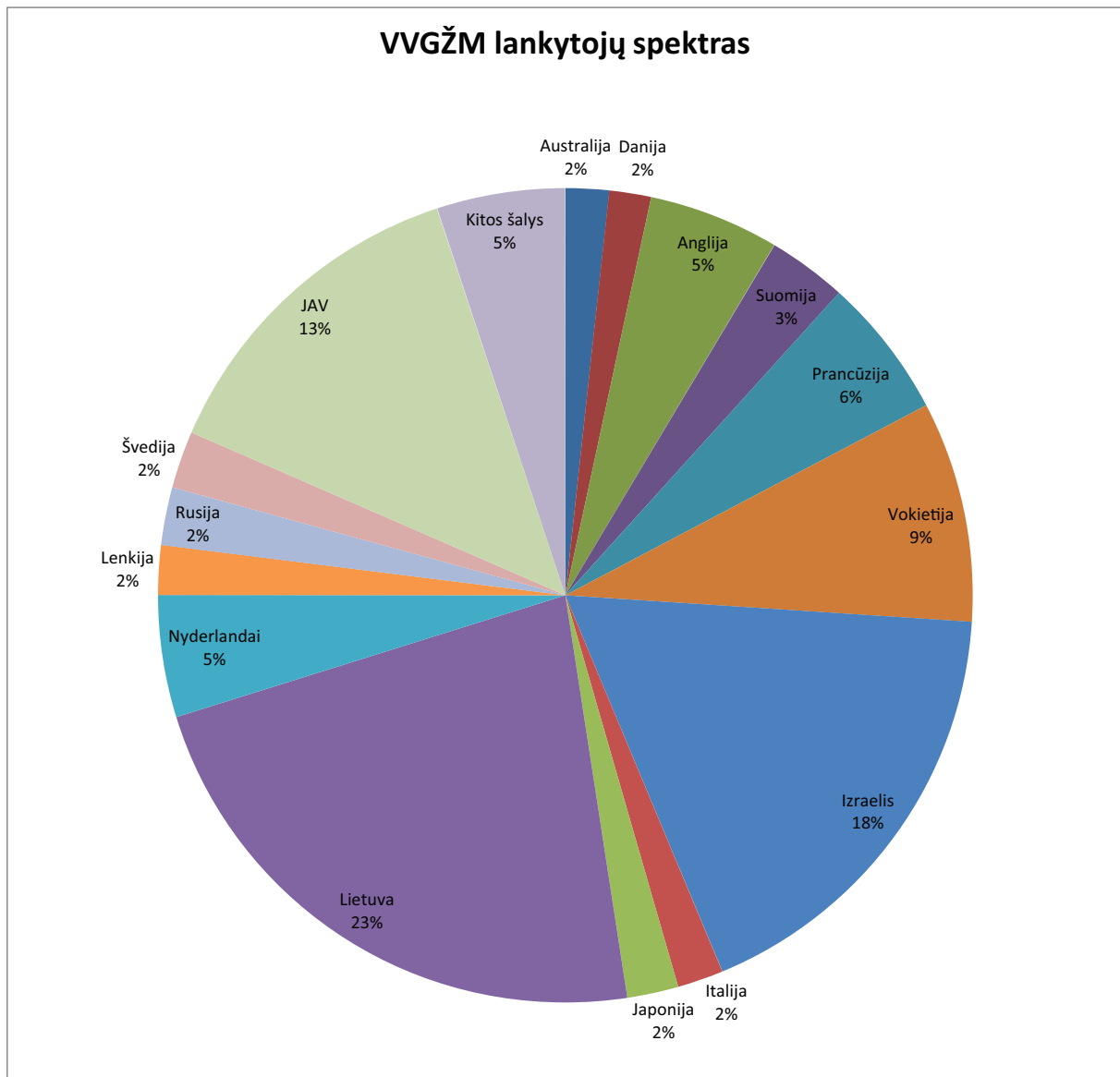
Per 2010–2011 (5771) metus Valstybiniame Vilniaus Gaono žydų muziejuje apsilankė daugiau nei **27 000** lankytojų iš 46 valstybių. Lankomumo statistika apskaičiuota pagal VVGŽM padalinių pateiktus pavienių lankytojų bei organizuotų grupių duomenis.

Šiomet Panerių memoriale ir muziejuje (Agrastų g. 17, Vilnius) apsilankė **19 000** lankytojų, Tolerancijos centro ekspozicijose (Naugarduko g.10/2, Vilnius) ir renginiuose – **4341**, Holokausto ekspozicijoje (Pamėnkalnio g.12, Vilnius) – **3690**. Ekspozicija Ž. Lipšico memorialiniame muziejuje Druskininkuose (Šv. Jokūbo g.15) uždaryta dėl vykdomų pastato renovacijos darbų. Dėl pastato būklės vasaros viduryje buvo uždarytos Istorinės ekspozicijos ir Teisuolių galerija (Pylimo g. 4, Vilnius).

Brėžiniuose pateikiami VVGŽM lankytojų spektro bei metinio lankytojų srauto pasiskirstymo duomenys, parengti pagal VVGŽM Tolerancijos centro bei Holokausto ekspozicijos informaciją.

Šiais metais pasikeitė lankytojų spektras. Daugiau nei pusę visų muziejaus lankytojų (54%) atvyko iš Lietuvos, Izraelio bei JAV. Antrą pagal dydį lankytojų grupę (25%) sudarė Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės ir Olandijos piliečiai.

Džiugu, kad šiemet pirmą kartą būtent Lietuvos gyventojai sudarė didžiausią VVGŽM lankytojų grupę. Lyginant su ankstesniais statistiniais duomenimis šiemet veik tris kartus padidėjo ir lankytojų iš Izraelio skaičius.

Džiaugiamės, kad lankotės mūsų muziejuje. Dėkojame mokytojams, dėstytojams, turizmo agentūroms bei Lietuvoje dirbantiems gidams už tai, kad esate kartu.

Draugai ir rėmėjai

2010–2011 (5771) metais Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus intensyviai bendradarbiavo su Lietuvos ir tarptautinėmis organizacijomis, fondais, muziejais, užsienio atstovybėmis, kultūros bei ugdymo institucijomis.

Nuoširdžiai dėkojame VVGŽM rėmėjams, ilgamečiams muziejaus bičiuliams bei įvairių projektų talkininkams. Norime paminėti šiuos vardus:

Task Force for International Cooperation on Holocaust Education,
Remembrance, and Research

American Jewish Joint Distribution Committee

Rothschild Foundation

American Fund for Lithuanian-Latvian Jews

Tides Foundation

Sheila Hoffman Bialek Foundation

David & Barbara Hirschhorn Foundation

Lietuvos žydų bendruomenė

Izraelio Valstybės ambasada

Jungtinių Amerikos Valstijų ambasada
(ypač Jonathan M. Berger ir Nijolė Petrauskienė)

Prancūzijos Respublikos ambasada

Prancūzų institutas Lietuvoje

Lenkijos respublikos ambasada Lietuvoje

Lenkų institutas Vilniuje

Čekijos Respublikos ambasada

Austrijos Respublikos ambasada

Lolya Lipchitz ir Hanno Mott, JAV

Marlborough Gallery (ypač Michael Prete)

Yad Vashem (ypač Avner Shalev, Alex Avraham,
Haim Genter, Katya Gusarov, Masha Yonin, Bella Noham, Boris Maftsir)

The United States Holocaust Memorial Museum, Vašingtonas, JAV

Beit Hatfutsot the Museum of the Jewish People (ypač Gila Cohen)

Musée d'art et d'histoire du Judaïsme, Prancūzija

Icchokas Meras, Izraelis
Maya Rosenblum, Izraelis
Júdisches Museum der Sweiz (ypač Anna Rabin)
Zydowski Institut Historyczny, Lenkija
Druskininkų miesto muziejus
Druskininkų miesto savivaldybė

Milij Chvoles, Prancūzija
Israel Mey-Tal, Izraelis
Anna Maria Pammer, Austrija
Vyriausiasis Vilniaus ir Lietuvos Rabinas Chaim Burshtein
Narod knigi v mire knig, Rusija (ypač Aleksandar Frenkel)
Galina Afanasjeva, Lietuva

Jonathan Beare, PAR;	Gordon Schochet, JAV;
Anna Kremer, Kanada;	Amy & Oscar H. Schachter, JAV;
David G. Satin, JAV;	Telesforas Laucevičius, Lietuva;
Hanni Skrobliēs ir Ch. Jetter, Vokietija;	Gladys Mayers, Kanada;
Ruth ir Martin Levit, Australija;	Anne ir Max Tanenbaum, Kanada;
Gudrun Schroeter, Vokietija;	Kees Paradies, Olandija;
Ella Lidsky, JAV.	

Dėkojame visiems Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus bičiuliams ir kolegoms, prisidėjusiems prie sėkmingos muziejaus veiklos, dosniai rėmusiems vykdomus projektus, talkinusiems muziejaus sumanymuose, dovanojusiems eksponatus parodoms, leidinius muziejaus bibliotekai, turtinusius muziejaus fondus retomis knygomis bei fotografijomis, palaikiusiems ir skleidusiems informaciją apie VVGŽM. Jūsų dėka esame tokie, kokiais norėjome būti.

Naujiems 5772 metams esame numatę kelis ilgalaikius ir daug investicijų reikalaujančius projektus. Tai – buvusio „Tarbut“ gimnazijos pastato Vilniuje (Pylimo g. 4) renovacija ir Litvakų kultūros ir meno centro koncepcijos įgyvendinimo darbai, muziejaus inicijuotos naujos Panerių memorialinio muziejaus vizijos rengimas, tolimesni darbai Žako Lipšico memorialiniame muziejuje Druskininkuose. Geranoriškų rėmėjų pagalba tikimės įgyvendinti šiuos išsikeltus tikslus ir sumanymus. Džiaugsimės, jei muziejaus rėmėjų ir draugų ratas Naujaisiais metais dar labiau padidės.

Halo kems ta patric'etis -
Tas' panoka, hi di jants.
Kehin' tasi i nepuknijane
yve znygane gzyngfi.
Taim is sngat' v'itale,
depeint' isbr'is apt'aly' b'is

2010.10.02.
Dale Gymbarske

Thank you for the tour of this impressive,
moving exhibition.

Susan Kachael
Joak Novakowski
Sara Blomfeldt
U.S. Hist. Mem. Museum
Washington, D.C.
November 17, 2010

Thank you for preserving our
history in this amazing museum.
I've learned so much about my
own ancestry here.
Jesse Kasowitz
3110

Dijete usias ispanis! Pui kiai sutonkyte!
Niekas neuzimstos! Ateja visicms uz rmas
is sive le joms ir uzimstus, uz rmas Gilbertas
K. Girkas

Labai gaila raiku, kuria miri.

Very, very touched, very
impressed...

Dear friends

We came here from Israel
and we are very impressed
with your work.

AM ISRAEL CHAI!

Zeev Bielski

Giolan Avra

members of Knesset
Israel

7.6.10

Suntat' štos dnevuzpata prapominu, ze Vilno
bez žydai jai upoty nie bednie talai somo!

16.08.2010

P. Štjėpėlis, (Poz. Seta)

23/5/11 Avner Šalev, Jad Vašem
Jerusalem
||| 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11
11 11 11 11 11 11

Lankausi čia pirmą kartą, esu sujaudintas išgirstų istorijų apie žuvusius vaikus ir tuos,
kurie buvo išgelbėti. Istorijų, liudijančių žmogiškumo grūtį ir didvyriškumą bandant
jų gelbėti. Ačiū ir daug Jums stiprybės Jūsų pasiaukojančiame darbe.

Avner Šalev, „Jad Vašem“ direktorius
Jeruzalė, Izraelis

MAN LABIAI PATIKO PARODOJE. EIDVILÉ 1C.

Yair zhandu, had tai fihovi...
Bet labai ačiū, kad ir būna laisvi tai informacija,
už ją

Adomas
2009 09 29

As a child of a Holocaust survivor, I cannot tell you how moved I am by this beautiful museum. It is profoundly important for all Lithuanians to see and read and feel.
Thank you from the bottom of my heart.

Hanna B. Popovitch
U.S. Special Envoy to
Monitor and Combat
Anti-Semitism.

April 26, 2010

Как мы от времени тесейко забываем!
Впрочем, и время забывает нас.
Ретро из судеб, портретов и писем,
из не уцелевших сохранились глаза...

гладко обкатанной камешек горный
Снова и снова выносятся на свет
Лица, что в землю ушли, как зерна,
горькие пики некропитных лет.
Судьбы, что стлали землей и травой,
Семьи, что ветви не дали плода...
Горейка спаленных и горейка героев
Вздых друг с другом, как было тогда.

05.10.09

София Шерем (Белоруссия)

Thank you for your great work
in remembrance!

Anne Fine
U.S. Ambassador

Please continue
and expand your work. Thank you.
Kane White 04/01/11
Tina Mary
Member of Parliament United Kingdom

Sabai ačiū už liudijimą, kuris suknečia
ir primena galvoti apie žuvusiųjų. Ačiū, kad
už ją reikia kovoti kiekvieną dieną. Ačiū Jums.

Ragavė, Irena A. Piskovits O.F.M.
Vilniaus Bernardinų bažnyčios klebonas.

Dėkoju per daug už jūsų už
suknečią ir jį pabrėžiančią veiksmą
ir pasilimusį patalpinimą toliau plėsti
ir išplėsti visą šią istoriją.
Lietuvai ačiū už viską ir darbe
25.05.09 Most Hlcast

12/07/2010 what can I say? Words fail me...
your friend from the Netherlands, Dera Boom

Shana Tova!

Naujienlaiškis rengiamas kasmet žydų Naujųjų metų Roš ha Šana proga.

15 Naujienlaiškį sudarė VVGŽM direktoriaus pavaduotoja muziejininkystei Kamilė Rupeikaitė, Ekspozicijų skyriaus vedėja Viktorija Sideraitė Alon, dizainerė Giedrė Sperskaitė, VVGŽM veiklos koordinatorė Irina Pocienė.